

A jövő
megjósolásnak
leghatékonyabb
módja, ha
nekiállunk
megalkotni.

(Peter Drucker)

A Dakar Rally biztonsági kockázatai Afrikában

Az Al-Kaida terjeszkedése és francia belpolitikai vetületek

Türke András István Ph.D

II. évfolyam
4. szám

2010. április 25.

Az elemzés nem tartalmazza az egyes régiók részletes bemutatását és a legaktuálisabb kérdéseket, vagy csak kivételes esetekben tesz rájuk utalást. Mindez elemzésként megrendelhető az Europa Varietas Intézettől az info@europavarietas.eu címen.

A 2008-as események után a Dakar Rally 2009-ben Dél-Amerikába tette át a színhelyét, időről időre azonban felröppennek hírek a "visszatérésről". Mik voltak az okok, melyek a mai napig komoly akadályokat és kockázati tényezőket jelentenek egy afrikai helyszínű Dakar előtt?

Bevezetés

A Dakar Rally 1978-tól létezik és fennállása óta az útszakasz szinte mindig veszélyzónákon illetve konfliktusövezetek közelében vezetett keresztül. Dakar azonban 2008-ig nem maradt el. Például 1978-88 között Algérián keresztül ment a rally, majd 1993-ban ismét, az 1991/92-ben felerősödő belső harcok ellenére.

A közelmúlt Nyugat-Afrikát előnyben részesítő útvonalai mentén 2001-től

(2003-at kivéve) Marokkó- Nyugat-Szahara –Mauritánia (-Mali) -Sénégal érintésével olyan konfliktuszónák közelében haladt az útvonal, mint Nyugat-Szahara önálló államiság igényével jelentkező területe (a Polisario katonai rezsim irányítása alatt áll a terület 20%-a), melyre Marokkó saját területként tekint, de Algéria és Mauritánia is igényt formálna rá. Nyugat-Szahara és Mauritánia határai között számos aknamező húzódik.

Ezen államok érdeke a másikba való beszivárgás, zavarkeltés, bomlasztás. Senegal és Mauritánia között főleg 1989 óta feszült a helyzet, a francia hadsereg közbeavatkozása és jelenléte az oka, hogy a népirtás elmarad(t). A 2000-es évek híreiben szinte minden évben találkozhatunk kisebb/nagyobb terrorfenyegetéssel, de 2008-ig mindig úrrá lettek a problémán.

Az afrikai útvonalalak egyik legfontosabb mozaikkockája tehát Mauritánia volt, ahol a BAQMI által Algbán 2007 december 24-én meggyilkolt 4 francia turista miatt végül is a szervezők a francia kormány által kapott

felhívásra alapozva annulálták a 2008-as rallyt¹.

Egy érdekes francia belpolitikai vonatkozás

A források szerint a Dakart francia katonai légifelderítés előzi meg, illetve támogatja. Tehát a szervezők és a francia hadsereg, valamint a szolgálatok közötti jó kapcsolat igen fontos tényező. A versenyt a *Total* (számos, a francia politikai elithez köthető afrikai vállalkozás fedőcége egyben) illetve az

ASO (*Amaury Sport Organisation*) - a Tour de France-ot is "kezelő" Amaury médiacsoport tulajdona - támogatja.

Érdekes tudni, hogy az Amaury csoport tulajdonába tartozó *Le Parisien* újság indított egésznapos letámadást 2007 júliusában Sarkozy és egyik fő (médiá)támogatója a Lagardère csoport ellen, (nem egészen alaptalanul) azt állítva, hogy az elnök emberei totális kontroll alatt tartják a médiát. A *Le Parisien* kénytelen volt visszavonni a cikket. (A Lagardère egyébként 25%-os tulajdonrészrel rendelkezik az Armaury-ban.)

Tehát az Armaury csoport és az elnök (emberei) közötti kapcsolatban problémák mutatkoznak, és ez azok véleményét látszott megerősíteni, akik arra gyanakodtak, hogy politikai tényezőket kell keresni a Dakar elmaradása mögött, véleményünk szerint azonban jelen esetben nem erről volt szó.

< Dakar - 2008

A terrorfenyegetettség növekedése

2006 óta Franciaország (és külföldön tartózkodó állampolgárainak) terrorfenyegetettsége ugrásszerűen megnőtt. Ayman Al-Za-

¹ L'Histoire du Dakar , <http://www.dakar.com>

wahiri az Al-Kaida második embere 2006 szeptember 11-én videoüzenetben jelentette be, hogy a franciák ugyanolyan ellenségeiknek számítanak, mint az amerikaiak, és hogy a GSPC (*“A Profécia és a Harc Szalafista Csoportja”*) csatlakozott hozzájuk². A GSPC jelenleg Franciaország első számú ellensége a terrorizmus területén és olaszországi bázisokkal is rendelkezik.

Az Al-Kaida célja a Maghreb térségben egy új kalifátus létrehozása (lényegében a középkori állapotok visszaállítása) és az aposztata vezetők (pl. a franciák által támogatott, Sarkozy baráti körébe is tartozó Bouteflika) eliminálása. Ideológiai érvet is találtak, arra hivatkozva, hogy Martell Károly megverte a muszlimokat Dél-Franciaországban (i.sz. 732.).

Franciaországban jelentős a muzulmán kisebbség, ezért egyre jobban az Al-Kaida célpontjává válik az ország. (További történelmi okokat is említhetnénk : a franciák jelentős arányú részvétele a keresztes hadjáratokban; a francia gyarmatosítás iszlám területeket érintett; 1956-ban Nasszer ellen voltak, Szaddam iszlám-ellenes rezsimjét támogatták, az Öböl-háború idején “elfoglalták” Szaud-Arábia szent iszlám területét.)

A jelenlegi francia politika is “ügyetlenül” kezeli a kérdést, elég a fejkendő betiltására, a Mohamedet sértő karikatúrák leközlésére a *Charlie’s Hebdo*-ban gondolni, és hogy a FINUL (francia erőkkkel) Dél-Libanonba és nem Észak-Izraelbe települt (stb.).

Hogyan bontakozik ki ez a harc és miért válik egyre fenyegetőbbé Franciaország számára?

Al-Zawairi bejelentését követően tehát a GSPC 2007 január 25. óta (B)AQMI néven ismert : *“Az Al-Kaida (szárnya) a Maghreb iszlám államaiban”*. A csoport Algériában, 1998-ban alakult meg, a túl vérengzőnek ítélt algériai GIA (*“Fegyveres Iszlám Csoport”*)-ból kiválva, és kezdetektől fogva jó kapcsolattal rendelkezik Bin Ladennel.

A GIA-ról azt érdemes tudni, hogy az algériai Iszlám Üdvfront érvénytelenített 1992 választási győzelme után jöttek létre a FIS (*“Iszlám Felszabadítási Front”*) konkurenseként. A franciák Bouteflika iszlámellenes rezsimjét támogatják, ezért ellenfélnek számítanak. A GIA állt a párizsi RER (helyiérdekű vasút) két megállójában 1995-ben elkövetett robbantásos merénylet mögött.

Dakar - 2007

² Groupe Salafiste pour la Prédication et le Combat (GSPC), <http://www.terrorwatch.ch>, letöltés ideje : 2008.01.14.

A GSPC kb. 300-800 fős fegyveres tagsággal rendelkezik, de központjuk inkább Algéria keleti részében található. 2008-ban 7 merényletet hajtottak végre párhuzamosan Algériában. A GIA-val szemben viszont kiterjesztették tevékenységüket Mauritániára és Franciaországra is. A francia szolgálatok kiderítették, hogy számos tagjuk francia állampolgársággal rendelkezik, így könnyen mozoghatnak a két ország között.

Franciaországon belül pedig komoly toborzó-tevékenység folyik a börtönökben a bevándorlók leszármazottai között (marokkóiak, libiaiak, nigériaiak) és rendelkeznek a megfelelő technikai háttérrel is terrorakciók lebonyolításához. Tehát kezük Franciaország területére is elér, ők álltak a strasbourg-i katedrális és karácsonyi vásár ellen 2000-ben tervezett merényletek mögött.

*A GSPC működési területe : A Dakar területei
Marokkó – Mauritánia – Mali is érintve*

Algériában az utóbbi években többszáz áldozatuk volt és rendszeresen összecsapnak a hadsereggel.

Taktikájuk részét képezi a Gibraltári szorosától kezdődően (akár Londonig, Frankfurtig) a legkülönbözőbb államokba való beszivárgás, letelepedés, beházasodás akár évizedes nyugalmi periódust beiktatva, miután a tagot/kapcsolatait aktiválni lehet majd.

Szerencsére a különböző dzsihádisták és szalafisták csoportokon belül is komoly ellentétek vannak, egymás ellen is harcolnak, ami egyelőre jelentősen megosztja erőiket, és a Maghreb lakosságának túlnyomó többsége nem áll mellettük, inkább békepárti. A DST francia hírszerző szolgálat volt vezetője szerint pedig a GIA és a FIS sokkal jobban szervezett és profibb akciókat hajtott végre, mint a főleg lelkes kamikáze fiatalokból álló BAQM³.

2006 március és szeptember között a Bouteflika által “rendkívül bölcsen” meghirdetett amnesztiát követően

³ Omar Benderra, François Gèze, Salima Mellah, “L’« ennemi algérien » de la France : le GSPC ou les services secrets des généraux ?”, Algéria Watch, 2005/07/23, <http://www.algeria-watch.org>

2629 GIA harcos szabadult, melyek azóta főleg a GSPC-be integrálódtak, átadva ismereteiket. Bár az algériai és a francia szolgálatok között jó a kapcsolat és rendszeres az információcsere (pl. a fenti személyek adatait megosztották a francia féllel) mégis találóan jellemzi a francia politika erejét a térségben, mely nem tudta megakadályozni ezt a kegyelmezési lépést.

Mi köze a GSPC-nek a Dakarhoz?

A fenti térképet összevetve a Dakar útvonalával érthető, hogy a szervezők miért nem változtatták meg a verseny helyszíneit már jóval 2009 előtt. Illetve nagyon is érthető, hogy miért nem olyan egyszerű dolog mindez. Abban a francia szakértők egyetértettek, hogy ha a Dakart ténylegesen terrortámadás éri, az valószínűleg a versenysorozat végét jelentené - legalábbis Afrikában. "Közvetlen merénylet" ugyan nem történt, a 2008-as év terrortámadásai miatt mégis a Dakar annulálása - és költöztetése mellett döntöttek. Gyakorlatilag az egész észak-afrikai övezet kiemelten veszélyeztetett területté vált.

Szudán a darfúri és a déli konfliktus-övezete által érintett, Csádban szintén belső forrongások vannak, még a Tunisz-Líbia-Egyiptom korábban már alkalmazott útvonal tűnik a szakértők szerint valamennyivel biztonságosabbnak, a 2005-ös Sarm-el-sheik-i, 88 áldozatot követelő merénylet ellenére. Líbia szívesen befogadta volna a versenyt, a francia-líbiai kapcsolatok Sarkozy elnöksége elején jól alakultak, majd megtorpantak.

A Dakar tehát évek óta borotvaélen táncolt, sérti az iszlám érdekeit, egyfajta provokációnak volt felfogható,

ugyanakkor nagyon sebezhető, hiszen a jelentős biztonsági személyzet ellenére képtelenség többszáz kilométeres szakaszokat, illetve kb. 2500 főt és száznál is több járművet biztosítani a rejtékhelyekről és terepjárók, pick upok 12,7 mm-es géppuskái ellen⁴.

A GSPC fokozott mértékben van jelen a Mali és Mauritánia közti határsávban (40 fős kemény mag) és célja a környező államok fegyveres csoportjainak a bevonása a föderációba. 2007-ben 50 mauritániai harcos kiképzéséről volt tudomásunk. Viszont a jelenlévő két *katibat*ból (szárny) az egyik a "Jound Allah" (Isten Katonái) az észak-mali népeit tömörítő tuaregekkel is harcolni kényszerül.

Ráadásul az amerikaiak is egyre jobban jelen vannak a térségben a TSCTI (*Transzszaharai Terrorizmus Elleni Küzdelem Kezdeményezés*) támogatásán keresztül (évi 100 millió USD), mely a franciáknak nem igen tetszik.

2007-ben a Néma-Tombouctou szakaszt a GSPC fenyegetése miatt a francia külügy kérésére törölni kellett, 2004-ben pedig a Néma-Mopti szakaszt törölték részben ugyanezen térségben, illetve a közeli Burkina Fasóban, és a nigeri átkelést légihíddal (Niamey/Niger és Sabhah/Líbia) oldották meg. 2007-ben egyébként Sadafa Bahia a Polisario képviselője is erőlesen tiltakozott, hogy a Polisario nem engedélyezi az átkelést Nyugat-Szaharán keresztül⁵.

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a Togót, Burkinát és Malit érintő *Côte-côte*, afrikai(bb) rallyt nem törölték, csak áttevezték az útszakaszt, és elhalasztották az eseményt novemberre. Ráadásul 2006 decembere óta a párizsi

⁴ Mathieu Sustrac, "Dakar 2008 : La France déconseille officiellement la Mauritanie", *Myfreesport*, 2008.01.03 <http://www.myfreesport.com>

⁵ Adlène Meddi, "Les menaces du GSPC", *El Watan*, 2006.11.15., <http://www.algeria-watch.org>

terrorizmus-ellenes terv (*Vigipirate*) piros fokozata lépett érvénybe a GSPC/BAQMI dinamikus erősödése miatt, de egy, a választási kampányra esetlegesen kiható negatív fejlemény miatt sem törölték a Dakart 2007-ben.

Francia és mauritániai védelmi intézkedések

Mauritánia, a volt francia gyarmat, jelenleg viszonylag békés közállapotokkal rendelkezik, mégha a helyi erők képtelenek is kordában tartani a drog- és fegyverkereskedőket az ország keleti és északi részében. Az ország a maga részéről a 2007 decemberi dél-mauritániai, a sénégali határhoz közeli merénylet ellenére megtartotta volna a versenyt, 2000 katonát és 2000 civil biztonságit mozgósítva.

Francia források alapján az Al-Kaida közvetlen Mauritániához intézte a fenyegetést, miszerint franciákat fognak megtámadni az ország területén. (Tehát - legalábbis elvileg - a mauritániaiakat nem fenyegette volna veszély.) A mauritániai kormány erősen vádolta is Franciaországot a 2008-as Dakar lefújása miatt, mert az illetékesek szerint így a terroristák lényegében elérték a céljukat.

Francia részről - még a 2007-es Dakar biztonsága érdekében - Sarkozy 2006 novemberében egyeztetett Zerhouni algériai belügyminiszterrel, majd utódjával Belkhademmel. Szóba került ekkor a GSPC elleni közös fellépés ügye is, és Sarkozy mediterrán uniós terveiben is szerepel(t) a közös fellépés az Al-Kaida afrikai szárnya ellen.

Zárásként jegyeznénk meg, látható, hogy az Al-Kaida nem felejt és terjeszkedése folyamán fokozatosan sorra kerülhetnek, támadások célpontjaivá válhatnak olyan államok is, mint Franciaország, mely 2003-ban az iraki bea-

vatkozás ellen foglalt állást és úgymond az arab világ barátjaként ismert. Az afghanisztáni magyar jelenlét pedig hazánk kockázati faktorát is jelentősen megnöveli, még akkor is, ha - egyenlőre - a rendelkezésre álló információk alapján Magyarország nem szerepel az Al-Kaida célpontjai között.

Képek forrása :

- 2. és 3. old. : <http://www.dakar.com>

- 4. old. : http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mapa_GSPC.svg

(A szerző véleménye, meglátásai nem feltétlenül esnek egybe az Europa Varietas Intézet véleményével.)

A szerzőről :

Türke András István biztonságpolitikai elemző, a Sorbonne doktora és a Centre d'Histoire Sciences Po Paris kutatója, az EUISS, az AWEU Védelmi Bizottsága, az IRSEM, az SVKI és az MKI külső munkatársa.

AZ EDDIG MEGJELENT EuVI ELEMZÉSEK LISTÁJA :

<http://www.europavarietas.eu>

Marton Péter - Törke András István

Nemzetközi szélsőséges politikai tendenciák

(Iszlám fundamentalizmus, szélsőséges mozgalmak Európában, Ázsiában, Dél-Amerikában)
2010.04.14.

Törke András István

La restructuration de l'industrie militaire en Hongrie (1988-2010)

(A magyar védelmi ipar átstrukturálódása az EU közös védelmi iparának kialakulása tükrében)
2010.02.18.

Törke András István

A szlovák államnyelv-törvény legújabb módosításai

Avagy hogyan tovább Knut Vollebaek főképvisező úr
2010.01.18.

Törke András István

Franciaország és az EU bevándorlási problémái

Az migráció probléma vagy gazdasági szükségszerűség?
2009.06.25.

Törke András István

Kudarcra ítélt-e a Nabucco-projekt?

Az EU energiapolitikai lehetőségeiről világpolitikai perspektívában
2009.04.29.

Törke András István

Franciaország reintegrációja a NATO katonai struktúrájba

« Ment is, meg nem is, köszönt is meg nem is, vitt ajándékot meg nem is »
2009.04.03.

Törke András István

« Eco(il)logique » : a környezetvédelem, mint a válság megoldásának csodafegyvere (?)

Milyen valódi lépéseket kéne megtenni az EU-nak a válság kezelésére ?
2009.03.06.

EUROPA VARIETAS INTÉZET

<http://www.europavarietas.eu>

EuVI ELEMZÉSEK | ISSN (folyamatban) | **Kiadó** : Europa Varietas Alapítvány – 1135 Budapest, Szent László út 15. 5. em. 8. | **Felelős szerkesztő** : Törke András István Ph.D | © 2009–2010

<http://europavarietas.visuair.eu/euvi> | Megrendelés : [info\(kukac\)europavarietas\(pont\)eu](mailto:info(kukac)europavarietas(pont)eu)

© Minden jog fenntartva. Tilos a jelen kiadvány egészének vagy egyes részeinek, valamint formai elemeinek és illusztrációinak felhasználása, a kiadó előzetes engedélye nélkül.